

MADE IN AARHUS

EKSOTISKE VARER

DEN FLØDESTE

IND PÅ CYKELSTIERNE

FØDEVARER & TEXTIL

SKINKE PÅ DÅSE

BOV

Sådan gjorde vi – udvikling og realisering af Aarhus Fortæller

Martin Brandt Djupdræt og Thomas Bloch Ravn

Efter at byrådet i september 2011 havde bedt Den Gamle By om at overtage ansvaret for byens historie, og efter at Salling Fondene i efteråret 2012 havde bevilget de nødvendige midler til en permanent udstilling, gik vi i gang med at definere målgrupper, indhold og formidlingsprincipper for dernæst at kunne realisere udstillingen Aarhus Fortæller. Herom beretter overinspektør Martin Brandt Djupdræt og museumsdirektør Thomas Bloch Ravn.

Vi tog på studieture, vi lyttede til andres erfaringer, vi dykkede ned i byens historie, vi undersøgte, hvad der kunne lade sig gøre og hvad der ikke var muligt – og ikke mindst diskuterede vi med os selv.

Kort før jul 2013 kunne vi sætte det sidste punktum i en konceptplan med følgende hovedafsnit: Indhold og koncept, Overordnede formidlingsprincipper, Disponeringsplan, Rumprogram, Byggeplads/Byggegrube, Bærende konstruktioner, Installationer samt Tidsplaner.

Denne konceptplan har været et uvurderligt retningsgivende redskab i arbejdet med udvikling og realisering af den komplekse udstilling, som Aarhus Fortæller er.

Bag lågerne og i skufferne gemmer der sig ti historier fra Aarhus. Blandt andet om Arn-bitter, Føtex, Grøn Koncert og Jaka Bov.

Ideen

Vi nåede hurtigt frem til, at Aarhus Fortæller skal være kronologisk opbygget, og der skal være størst fokus på de seneste 150 år af byens historie. Fokus skal være på fortællingen frem for på fremvisning af genstande, og der var enighed om, at de enkelte afsnit skal fremtræde forskelligt, så publikum vil fornemme, at der er tale om en udvikling.

Det var fra starten ambitionen, at Aarhus Fortæller skulle fænge såvel århusianere som byens gæster. Der skulle derfor lægges vægt på de træk i historien, der har gjort Aarhus til Aarhus samtidig med, at det også skulle være muligt at se den generelle byhistorie i den specifikke Aarushistorie.

Endelig er det også et formål med udstillingen, at den skal styrke museets publikumstilbud i de traditionelt mere stille måneder.

I konceptplanen lagde vi os fast på, at det skal være "historierne og menneskene, der er i centrum, og i mindre grad tingene. Aarhus Fortæller bliver en fortællende udstilling, som vil benytte et bredt spektrum af virkemidler. Fra nøjagtige modeller til udvalgte nøglegenstande, fra filmiske effekter til lyde og lugte, fra kobberstik til fotos og film". Vi pointerede også, at der både skal være "wow- og aha-oplevelser. Der skal være noget at tale om generationerne imellem, og alle skal føle, de får noget med hjem. Publikum inviteres til selv at spille med. Aarhus Fortæller skal, ud over at være fagligt korrekt, også både være morsom og lærerig".

Målgrupper

Aarhus Fortæller skulle først og fremmest være for århusianere, som her skulle kunne få viden om deres egen by og dele historier om byen med deres udenbys gæster. Det var også ambitionen, at udstillingen skulle kunne give andre danske og udenlandske besøgende overblik og på den måde byde dem velkommen til byen.

I konceptplanen sondrede vi overordnet mellem to kategorier af gæster. De gæster, der kommer for at få en oplevelse, og de gæster der kommer for at få en specifik viden om Aarhus' historie. Disse kategorier er uafhængige af, hvor gæsterne kommer fra.

For den første gruppe, de oplevelsessøgende, er formidlingsformen, fascinationen og muligheden for engagement, lige så

Figuren viser vikingemenneskets gennemsnitshøjde, og bag låger kan gæster gå på opdagelse og få mere viden om vikingemenneskets såkaldte livstilssygdomme.

vigtig som dens faglige indhold. Det er en gruppe, der kommer for at opleve noget, og for at være sammen med familie eller venner om oplevelsen.

Den anden gruppe går også efter specifikke emner og historie, og her er det vigtigt at indlægge muligheder for at kunne grave et spadestik dybere og sikre, at der er adgang til noget af den enorme information, der ligger til grund for udstillingen.

Man må gerne snakke sammen

Når man besøger Den Gamle By, er man sammen, man hygger sig, og man kommunikerer. Det lå derfor lige for, at det samme skal gælde for Aarhus Fortæller. Det betyder ifølge konceptplanen, "at genstande, billeder og tekst i videst muligt omfang skal arrangeres, så flere kan opleve det samtidigt, eller så det understøtter en social kontakt. Skærme skal arrangeres, så flere kan have glæde af indholdet, og så en eventuel interaktion gennem skærmen inddrager mere end det ekskluderer."

Kun i særlige tilfælde kan dette sociale element fravælges.

Formidlingsgreb

Fra begyndelsen definerede vi seks formidlingsgreb:

- Personificerende identifikation. Formidling gennem faktuelle eller fiktive, men repræsentative personer. Målet med grebet er at styrke den besøgendes identifikation med historien og give tydelige afsendere af fortællingerne. Et eksempel på dette er brug af citater, interviews, dokudrama og informationsbårne skæmtekulisser.
- Stemning. Målet er at sætte den besøgende i en særlig stemning. Det kan både ske gennem rumscenesættelse, genstandsudvælgelse, det skrevne ord og gennem visuelle og auditive greb. Sanselighed blev også brugt som stemningsskabere. Man må gerne kunne mærke historien som for eksempel igennem gulvbelægningen, der skifter fra håndhuggede egeplanker over gulvtegl og pigsten til fabriksfliser.

- Erindring. Kommunikerer til den besøgendes egen hukommelse og erfaring. Målet er at relatere til den besøgendes egen historie, og der må gerne være genstande, der kan berøres, så flere sanser og dermed erindringsmarkører aktiveres.
- Aktivitet. Den besøgende skal aktivt kunne bruge flere sanser og gå i interaktion med udstillingen. Målet er at understøtte den besøgendes nysgerrighed og at aktivere og engagere den besøgende gennem for eksempel opgaveløsning og konkurrencer, mulighed for at bidrage og mulighed for selv at kunne søge yderligere oplysninger.
- Overblik. Dette greb er rettet mod analysen og intellektet. Målet er at vise sammenhænge gennem for eksempel kort og modeller.
- Fokus. Dette greb er også primært rettet mod analysen og intellektet. Målet er at give rammer for, at den besøgende kan undersøge detaljer og dykke længere ned i problemstillinger.

På portrætvæggen i Vokseværk kan man høre seks århusianere fortælle om livet i byen omkring 1910. Det er et eksempel på personificeret identifikation, som er et af seks formidlingsgreb, der anvendes i udstillingen.

Rettesnor

Konceptplanen har været en rettesnor, når løsninger skulle diskuteres og valg skulle træffes. For eksempel lod vi os inspirere af den svenske forfatter Margareta Ekarvs tekstprincip om, at museumstekster skal være nemme at skimme og nemme at læse højt for hinanden. Det valg stemte overens med konceptplanens princip om, at udstillingen skulle være en fælles oplevelse for publikum. Valget betød samtidig, at flere fik glæde af vores tekster.

Konceptplanen blev også brugt i forbindelse med rummenes overordnede udformning. Vi valgte en indretning, hvor der veksles mellem sanselige og stemningsmættede rum bygget op i formsprog og materiale tæt på den beskrevne periode, og så mere neutrale rum, hvor der er visuel ro og bedre mulighed for fokus og overblik.

Endelig blev konceptplanen rettesnor for anvendelsen af lyd og lys i udstillingen. Med ganske få undtagelser er hovedtelefoner således valgt fra, fordi de er individualiserende og dermed ikke understøtter den fælles, sociale oplevelse. Derimod er overordnede stemningslyde prioriteret i alle afsnit, da de underbygger stemningen i afsnittet og giver variation afsnittene imellem.

Udstillingens tekster er skrevet, så de er let læste, har rytme og er gode at læse højt for hinanden.

Koncepter og planer er kun brugbare, hvis de tages alvorligt. Det blev de i Aarhus Fortæller. De valgte principper i konceptplanen har været afgørende for, at Aarhus Fortæller er blevet en fortælling om byen, hvor gæsterne både kan være sammen, føle sig underholdt og få nye perspektiver på byen og dens historie.

Realisering

Kort efter nytår 2014 var planlægning og projektering kommet så langt, at udgravningen af den store byggegrube kunne begynde. Herefter fulgte støbning af kælderen, som i januar 2015 var nået så vidt, at udstillingens primære genstand, damplokomotivet F 694 kunne hejses ned på de skinner, der til formålet var flyttet fra Aarhus Havn til den nystøbte kælder. Arbejdet med kælderen fortsatte gennem hele 2015 og ind i 2016, hvor også det hus, der danner foyeren og indgangen til Aarhus Fortæller, blev opført.

Parallelt hermed blev udstillingen projekteret og planlagt, og utallige elementer blev forberedt, så de kunne monteres, så snart rammerne var klar.

Tirsdag 11. april 2017 kunne Den Gamle Bys protektor, Hendes Majestæt Dronningen, klippe snoren og erklære udstillingen for åben. Efterfølgende har vi fået mange roser og begejstrede kommentarer, og selvom vi flere gange har været ved at revne af stolthed, var vi også opmærksomme på, at der ville være ting, der måtte rettes til, ligesom vi forventede at skulle lave om her og der. Det var der heldigvis taget højde for i budgettet, så da vi i november sendte den endelige opgørelse til Salling Fondene, kunne vi meddele, at projektet var fuldført og afsluttet inden for budget.

How we did it

In 2011 the City Council in Aarhus asked Den Gamle By to take over responsibility for the history of the city. The following year the Salling charity foundations granted the funding necessary for a permanent exhibition about the history of Aarhus. Immediately afterwards the work began on drawing up a conceptual plan in which target groups, content and presentation principles were defined and used as guidelines in the realization of the exhibition Aarhus Story.